Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky
Správa slovenských jaskýň, Liptovský Mikuláš

PROGRAM ZÁCHRANY
Jaskyňa strateného prsteňa

Spracoval: PAVOL STANÍK

Liptovský Mikuláš 2017

1. Súčasný stav prírodnej pamiatky

1.1. Vyhodnotenie doterajšej ochrany chráneného územia a chráneného stromu

1.1.1. Východiskové údaje

a) Základné údaje

Podľa § 24 zákona o ochrane prírody a krajiny č. 543/2002 Z. z. (ďalej len „zákon“) sú všetky jaskyne na území Slovenska prírodné pamiatky. V jaskyniach platia osobitné zákazové ustanovenia, ktoré určuje § 24 ods. 4 a 5 zákona. Všetky jaskyne sú podľa Ústavy Slovenskej republiky vo vlastníctve štátu a Štátna ochrana prírody, Správa slovenských jaskýň ako odborná organizácia Ministerstva životného prostredia SR zabezpečuje starostlivosť a ochranu jaskýň na celom území Slovenskej republiky.

Jaskyňa strateného prsteňa (Rcis 6618) – vchod do jaskyne sa nachádza v celku Starohorské vrchy, v katastrálnom území obce Motyčky. Predstavuje fluviokrasovú jaskyňu dlhú 193 metrov s deniveláciou 36 metrov (v súčasnosti v prieskume). Jaskyňa je významná najmä z geomorfologického a geologického hľadiska.

b) Podmienky ochrany

V zmysle § 24 ods. 4 zákona je **zakázaná činnosť** uvedená v bodoch nasledovne:

a) vstúpiť alebo inak preniknúť do nej; zákaz sa nevzťahuje na vstup alebo iný prienik v súvislosti s výkonom štátneho dozoru alebo inej kontrolnej činnosti, s výkonom činnosti spojenej so zabezpečovaním odbornej starostlivosti o jaskyňu a jej ekosystémy, ak túto činnosť vykonáva alebo obstaráva organizácia ochrany prírody, na vstup do sprístupnenej jaskyne podľa odseku 15 a na vstup do verejnosti voľne prístupnej jaskyne podľa odseku 18,

b) poškodzovať a ničiť chemickú a mechanickú výplň jaskyne, biotopy živočíchov a ostatné zložky a prvky jaskynného ekosystému,

c) zbierať nerasty a skameneliny, archeologické nálezy, paleontologické nálezy a ich časti, chytať alebo usmrtiť živočíchy,

d) vykonávať činnosť meniacu stav vodných tokov, jazier a miest presakovania zrážkových vôd,

e) vykonávať technické geologické práce, banskú činnosť a činnosť vykonávanú banským spôsobom,

f) skladovať alebo vyrábať priemyselné výrobky, poľnohospodárske produkty a iné materiály,

g) táboriť, bivakovať alebo zakladať oheň,

h) vpustiť alebo ustajniť hospodárske zvieratá alebo domáce zvieratá,

i) organizovať telovýchovné, športové alebo kultúrno-výchovné podujatie, ako aj iné spoločenské podujatie prístupné verejnosti,

j) znečisťovať podzemné priestory,

k) rušiť pokoj a ticho,

l) umiestniť stavbu,

m) umiestniť reklamné alebo propagačné zariadenie, informačnú tabuľu neslúžiacu na ochranu jaskyne alebo robiť reklamu na vstup do nesprístupnenej jaskyne.

V zmysle § 24 ods. 5 zákona v jaskyni sa **súhlas** orgánu ochrany prírody vyžaduje na:

a) zriadenie výskumnej stacionárnej stanice alebo výskumnej plochy,

b) sprístupnenie a prevádzkovanie jaskyne alebo jej časti na kultúrno-výchovné účely, liečebné účely a na iné verejné sprístupnenie (ďalej len „sprístupnenie jaskyne“),
c) vykonávanie prípravy alebo výcviku a s nimi súvisiacich činností ozbrojenými zbormi, ozbrojenými silami, v oblasti civilnej ochrany, Hasičským a záchranným zborom, alebo zložkami integrovaného záchranného systému,
d) inštaláciu alebo použitie zariadenia na svetelné a hlukové efekty, najmä na ohňostroj, laserové zariadenie, intenzívny svetelný zdroj, reprodukovanú hudbu,
e) nakrúcanie filmu.

Výnimky z podmienok ochrany:

Oblastná skupina Banská Bystrica má platné rozhodnutie KÚŽP Banská Bystrica č. 03/2012/929-Ko zo dňa 17. 12. 2012 na speleologickú činnosť v krase Veľkej Fatry. Výnimka platí do 31. 12. 2017.

c) Charakteristika prírodných hodnôt

Z geomorfologického hľadiska sa jedná o fluviokrasovú jaskyňu vytvorenú eróznou činnosťou podzemných ponorných vôd. Vchod do jaskyne leží v nadmorskej výške 850 metrov. Jaskyňa pokračuje strmo uklonenými chodbami ústiacimi do väčších dómovitých priestorov. Je vytvorená v strednotriasových gutensteinských vápencoch tzv. donovalskej sekcie (tektonická jednotka tatrikum). Priestory jaskyne sú predisponované hlavnou zlomovou štruktúrou v smere JZ – SV, ktoré križujú tektonické poruchy v smere S – J. Na križovatkách tektonických zlomov sa nachádzajú dómovité priestory, postupne od vchodu je to: Dóm veľkých nádejí, Demänovský dóm a Faitlov dóm. Dóm veľkých nádejí kolmo križuje rúrovitá chodba bohato vyzdobená brčkovou a kvapľovou výzdobou končiaca jazerom o ploche 2 x 1,5 metra s premenlivou hĺbkou od 3 do 5 metrov. Sintrová výzdoba jaskyne je bohatá, zastúpená prevažne sintrovými nátekmi rôzneho sfarbenia od tmavo hnedého až po čisto biele, stalagmity, stalaktity, záclony a vo Faitlovom dóme excentrickými stalaktitmi o dĺžke 15 centimetrov. Priestory jaskyne sú značne porušené neotektonickými pohybmi. V zimných mesiacoch boli v jaskyni pozorované 3 druhy netopierov. Jaskyňa slúži aj ako úkryt pre plcha sivého (*Glis glis*). Podrobný biospeleologický výskum zatiaľ nebol v jaskyni realizovaný.

1.1.2. Časový prehľad vykonaných opatrení

Ide o novoobjavenú jaskyňu bez poškodenia jej prírodných hodnôt. Vchod do jaskyne lokalizoval P. Huťka v starej banskej štôle v roku 2014. Po prieskumných prácach 25. 6. 2016 prenikli cez vstupnú úžinu do hlavných priestorov jaskyne P. Huťka a P. Herich. Na nasledujúcich akciách došlo bohužiaľ k tragickej udalosti a úmrtiu jedného z objaviteľov jaskyne Libora Faitla, po ktorom je pomenovaný veľký dómovitý priestor v jaskyni. Základnú geomorfológiu územia v okolí jaskyne opísal A. Droppa (1958), geológiu Kubíny (1982) a bližšie sa geológii vo vzťahu k novoobjavenej jaskyni venoval M. Olšavský (Huťka, Olšavský, 2016).

1.1.2. Zhodnotenie súčasného stavu

Jaskyňa strateného prsteňa je novoobjavená jaskyňa bez známok poškodenia jej ekosystému. V súčasnosti v nej intenzívne prebieha speleologický výskum.

1.2. Faktory a príčiny ohrozenia chráneného územia

Vchod do jaskyne je v súčasnosti nezabezpečený, bez uzáveru. Nachádza sa v blízkosti lesnej cesty približne pol hodiny chôdze od najbližšej osady. V dôsledku tragických udalostí bola lokalita spomínaná v slovenských médiách (televízia, noviny, rozhlas). V prípade vstupu nepovolaných osôb do jaskyne hrozí vzhľadom k jej charakteru vážny úraz alebo smrť (jaskyňa je značne tektonicky porušená). Pri nepovolenom vstupe hrozí poškodenie jej prírodných hodnôt.

1.3. Zhodnotenie vzťahu k územno-plánovacej dokumentácii regiónu a k dotknutým obciam

Územno-plánovacia dokumentácia pre obec Motyčky nie je v rozpore s predkladaným programom záchrany.

.

2. Opatrenia na odstránenie príčin ohrozenia

2.1. V oblasti legislatívy

V súčasnosti nie je potrebná legislatívna úprava opatrení realizovaných v chránenom území.

2.2. V oblasti praktickej starostlivosti

Navrhujeme uzavretie jaskyne plným uzáverom s vhodným vletovým otvorom pre netopiere a menším spodným otvorom pre prechod zemných živočíchov. Navrhujeme zameranie jaskyne a vytvorenie podrobnej vektorovej georeferencovanej digitálnej mapy jaskyne.

2.3. V oblasti monitoringu

Po vykonaných opatreniach zo strany Správy slovenských jaskýň, a to najmä v oblasti praktickej starostlivosti a monitoringu je predpoklad, že v budúcnosti dôjde k zachovaniu kvality celého ekosystému Jaskyne strateného prsteňa. Navrhujeme v dvojročnom trvaní monitorovať jej priestory so zreteľom na stav uzáveru Jaskyne strateného prsteňa 1-krát za dva mesiace dvomi členmi speleologickej strážnej služby.

2.4. V oblasti výchovy a spolupráce s verejnosťou

Je potrebné oboznámiť verejnosť o hodnotách a zraniteľnosti tejto jaskyne. Túto činnosť môžu vykonávať odborní pracovníci Štátnej ochrany prírody ako aj členovia speleologickej strážnej služby.

2.5. Harmonogram opatrení (termíny, náklady a zodpovednosť za realizáciu)

Lokalita č.:	**Názov:**	**Typ opatrenia:**	**Finančná čiastka (bez DPH) a zdroj:**	**Rok realizácie:**	**Zodpovedná organizácia:**	**Poznámka:**
1	**Jaskyňa strateného prsteňa (Starohorské vrchy)**	Výroba a osadenie uzáveru vo vchode jaskyne	2600,- €	2018-2020	ŠOP SR – SSJ	
		Monitorovanie jaskyne a stavu uzáverov speleologickou strážnou službou	1200,- €	2018-2020	ŠOP SR – SSJ	Monitoring zabezpečený členmi speleologickej strážnej služby
		Zameranie jaskyne, vytvorenie mapy	1000,- €	2018-2020		

3. Záverečné údaje

3.1. Použité podklady a zdroje informácií

Archív Oblastnej skupiny Banská Bystrica

Bella, P. – Hlaváčová, I. – Holúbek, P. (2007). Zoznam jaskýň na Slovensku. Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva, Liptovský Mikuláš, 1–364.

Droppa A. (1958). Krasové zjavy pri Motyčkách, Slovenský kras, 1, 106–109.

Huťka P. – Olšavský M. (2016). Jaskyňa strateného prsteňa, Spravodaj SSS, 3, 13–18.

Kubíny D. (1982). Rajonizácia krasového územia pomocou geologického profilovania. Slovenský kras, 20, 5–18.

Zákon o ochrane prírody a krajiny č. 543/2002 Z. z.

4. Prílohy

4.1. Mapa priestorového rozčlenenia chráneného územia s lokalizáciou navrhovaných zásahov podľa katastrálnych a lesníckych máp

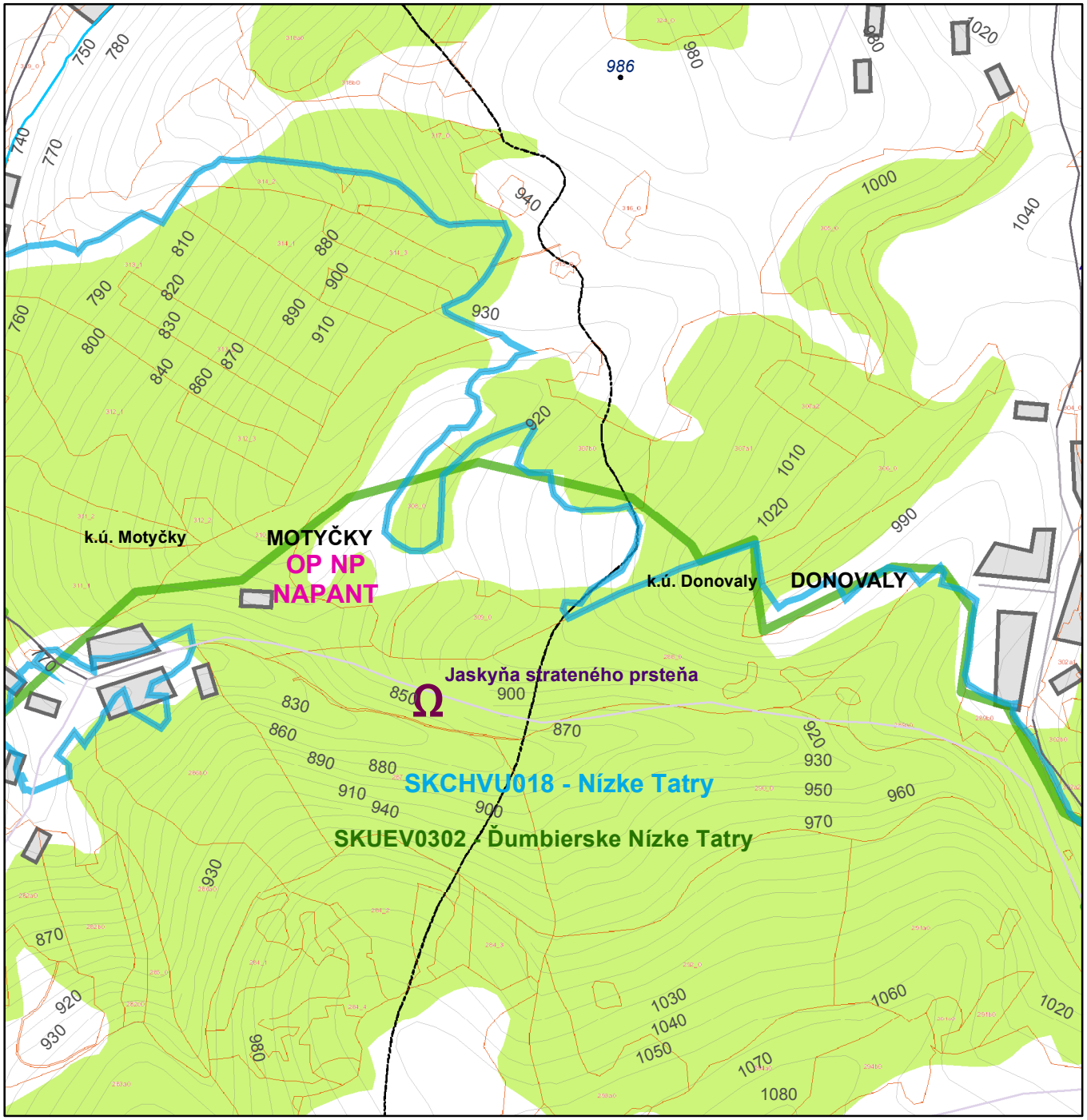
4.2. Prehľad foriem vlastníctva podľa druhov pozemkov

Jaskyne sú vo vlastníctve Slovenskej republiky a spravuje ich Štátna ochrana prírody, Správa slovenských jaskýň v Liptovskom Mikuláši. Vchod do jaskyne Jaskyňa strateného prsteňa sa nachádza v katastrálnom území Motyčky, na pozemku parcelné číslo 1352/1 KN registra "C", druh pozemku - lesné pozemky, list vlastníctva číslo 352. Účastník právneho vzťahu: Vlastník Slovenská republika, správca Lesy Slovenskej republiky, š.p. Banská Bystrica, Nám. SNP 8, Banská Bystrica, PSČ 974 66, SR.

Mapa lokalizácie prírodnej pamiatky Jaskyňa strateného prsteňa

Legenda

- Jaskyne
- Natura 2000 CHVU
- Natura 2000 UEV
- ochranné pásmo NP
- Jednotky priestorového rozdelenia lesa
- ku

N

1:10 000

200 100 0 200 Metrov

LHC Staré Hory

Mapový podklad: GKÚ Bratislava, NLC Zvolen

Jaskyňa strateného prsteňa

1:2 000

